

Pozoren bralec Cevčevega dela in poznavalec Kamniško-Savinjskih Alp bo naletel med besedilom na nekaj spodrseljavev, in sicer predvsem s področja zemljepisnih imen. Avtor je zapisal Logarjeva dolina namesto Logarska dolina (str. 51). Prav tako domačini ne poznajo Klemenške planine (str. 51), temveč Klemenčjo planino oziroma planino na Klemenčji jami (prim. tudi V. Fajgelj, Planine v vzhodnem delu Savinjskih Alp. - Geografski vestnik, 25, 1953; gl. str. 149). Pavličevo in Savinjsko sedlo (str. 51) sta novodobni in umetni poimenovanji za ljudski zemljepisni imeni Pavličev vrh in Vrh Mrzlega dola, ki je med Mrzlo goro (2203 m) in ostenjem Koroške Rinke (2433 m) oziroma Velike Babe (2127 m). Trdno sem prepričan, da so domača (ljudska) izročila zemljepisnih imen dragocena dediščina, ki se ji ne more izogniti in ne odreči noben proučevalec razvoja naše kulturne pokrajine. V njih namreč odkrivamo in spoznavamo preteklost posameznih območij, predvsem pa številne prvine nastanka in razvoja človekovega življenjskega okolja kakor tudi njegovo preoblikovanje skozi posamezna zgodovinska in gospodarsko-civilizacijska obdobja.

Najnovejša Cevčeva knjiga je dokumentirana spodbuda in napotek arheologom ter drugim, da v svoje sistematično raziskovalno delo uvrstijo tudi naše planine in njihovo problematiko. Te še vedno skrivajo prenekatero skrivnost in neznano ali nepojasnjeno razsežnost v utripu načina življenja naših prednikov. Navsezadnje planine niso bile samo dopolnilni gospodarsko-pridelovalni prostor kmetijam, temveč so bile s svojim sezonskim, časovno izredno omejenim delovanjem v poletju, vidno prisotne v vsakdanjem življenju planšarskih območij. Tudi Cevčeva knjiga nas opozarja, da naša planinska območja, ki so v zadnjem stoletju doživela nagel razkroj, predstavljajo nekdanjo kulturno pokrajino z vsemi potrebnimi vsakdanjimi življenjskimi funkcijami. Ob tem se postavlja preprosto vprašanje, katerim nekdanjim človekovim dejavnostim in potrebam so bili v preteklosti prvenstveno namenjeni odmaknjeni predeli in območja, ki jih v sedanosti poseljujejo planine? Na to bodo mogla utemeljeno odgovoriti samo sistematična arheološka in zgodovinska ter druga tematska proučevanja. Privlačne vzpodbude za to pa so že nakazane v pričujočem Cevčevem delu.

Milan Natek

RAČIČ-SIMONČIČ MOJCA, Slovenska etnološka bibliografija 1986-1990. - Ljubljana: Slovensko etnološko društvo, 1997, 317 str. (Knjižnica Glasnika Slovenskega etnološkega društva; 25).

Za etnologijo je vsekakor pomembno, da skrbi za objavljanje svojih strokovnih bibliografij. Tako lahko dobimo pregled nad (več)letno produkcijo, po določeni sistematiki razporejene bibliografske enote pa nam lahko zelo olajšajo delo pri iskanju literature na določeno temo. Slovenska etnologija ima sicer relativno dolgo tradicijo zbiranja in objavljanja strokovnih bibliografij, ki pa si ne sledijo v strnjem časovnem zaporedju. Tako so med posameznimi obdelanimi obdobji praznine, ki bi jih bilo potrebno zapolniti. Za zbiranje in objavljanje slovenske etnološke bibliografije so doslej skrbeli Matija Murko, Janko Šlebinger, Franjo Baš, Vilko Novak, Marija Makarovič in Janez Bogataj. Najdaljše strnjeno obdobje objavljenih bibliografij je bilo med leti 1968 in 1978, ko jih je letno zbiral in objavljal Janez Bogataj.

Po precej dolgem premoru je letos izšla Slovenska etnološka bibliografija 1986-1990. Zbrala in uredila jo je Mojca Račič-Simončič, bibliotekarka v knjižnici Oddelka za et-

nologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete v Ljubljani, sicer pa je bibliografija nastala v okviru raziskovalnega projekta Način življenja - struktura in viri, ki ga je v letih 1990-1995 na prej omenjenem oddelku vodil prof. Slavko Kremenšek. Medtem ko so bile prejšnje bibliografije objavljene v tuji in domači periodiki, smo tokrat prvič dočakali slovensko etnološko bibliografijo v knjižni izdaji (izšla je v Knjižnici Glasnika Slovenskega etnološkega društva). V uvodnem delu avtorica predstavlja zgodovino zbiranja in objavljanja slovenske etnološke bibliografije ter svoje kriterije za izbor in razvrščanje bibliografskih enot. Navedeni so tudi vsi upoštevani časopisi in revije. Na koncu je imensko kazalo, ki nam pomaga pri iskanju bibliografskih enot posameznih avtorjev. Vizualno dolgočasnost večine bibliografij razbijajo slikovni simboli slikarke Petre Varl Simončič.

Bibliografija je retrospektivna. Pri zbiranju in urejanju se je avtorica srečevala s problemi, ki so značilni za tovrstne bibliografije. Med najpomembnejšimi naj omenimo vire, kriterije za uvrščanje in način razvrščanja. Bibliografijo je avtorica zbrala na osnovi več virov (NUK, poročila ustanov, personalne bibliografije, hemeroteka Slovenskega etnografskega muzeja, COBISS). Glavni kriteriji za uvrstitev bibliografskih enot v slovensko etnološko bibliografijo 1986-1990 so bili avtorstvo, vir objave in predmet zapisa. Avtorica je upoštevala dela slovenskih etnologov in drugih, ki so zaposleni v slovenskih etnoloških ustanovah oziroma se poklicno ukvarjajo z etnologijo, kakor tudi bibliografske enote nekaterih študentov etnologije. Pri vseh je upoštevala znanstvene, strokovne in poljudne prispevke. Bibliografija vsebuje vse prispevke, ki so bili objavljeni v slovenskih etnoloških revijah in zbornikih. Upoštevani so tudi prispevki raznih avtorjev, ki opisujejo delovanje etnologov in etnoloških ustanov (npr. poročila o etnoloških razstavah, recenzije etnoloških knjig ipd.).

Morda se zdi tako omejen izbor upoštevanih bibliografskih enot preozek, vendar je po mojem mnenju ustrezen. Strokovna bibliografija naj bi kazala predvsem na produkcijo neke stroke. Res je sicer, da etnologi zaradi današnje širine predmeta etnologije pri svojem delu pogosto uporabljamo tudi izsledke drugih strok, vendar je tovrstne bibliografske enote nesmiselno uvrščati v etnološko bibliografijo, saj bi nam lahko očitali prilaščanje tujega dela. Konec koncev si lahko pri iskanju literature o neki določeni temi pomagamo tudi z bibliografijami drugih strok.

Bibliografske enote so v Slovenski etnološki bibliografiji 1986-1990 z nekaj manjšimi popravki razvrščene po sistematiki, ki je bila izdelana na osnovi Vprašalnic Etnološke topografije slovenskega etničnega ozemlja in jo je leta 1976 za potrebe bibliografije prvi uvedel Janez Bogataj. V osnovi so bibliografske enote razdeljene na štiri tematske sklope: materialna kultura, socialna kultura, duhovna kultura in obča etnologija, znotraj katerih so ožja gesla. Glede na nove smeri v razvoju slovenske etnologije bi verjetno kazalo vsaj za novejšo obdobje dodati še nekatera nova gesla. Sicer pa so gesla, po katerih so razvrščene bibliografske enote, prevedena tudi v angleščino, nemščino in francoščino in bo tako lahko bibliografija koristen pripomoček tudi za tuje etnologue.

Zaenkrat je težko oceniti popolnost bibliografije, ki vsebuje 1986 enot, saj tudi avtorica priznava, da »bibliografija kljub trudu ne more biti nikoli popolna«, in vabi avtorje, da ji pošljejo vsa morebitna dopolnila. Hkrati napoveduje izdajo bibliografij za obdobji 1991-1994 in 1979-1985. Vsekakor bi bilo za slovensko etnologijo dobro, da bi zapolnila vrzeli v svoji strokovni bibliografiji in zbrala tudi toliko moči in denarja za objavljanje v zaporednih knjižicah celotne retrospektivne bibliografije. Med svoje naloge pa bi vsekakor morala uvrstiti zbiranje in objavljanje tekočih bibliografij. Za to naj

bi med drugim skrbela posebna komisija za bibliografijo, ki deluje v okviru Slovenskega etnološkega društva.

Ob prelistavanju bibliografije sta se mi nehote zastavili še dve vprašanji. Prvo se nanaša predvsem na potrebnost tovrstnih bibliografij v današnji dobi računalnikov, ko obstajajo različne domače in tuje baze podatkov. Vendar pa se zdi, da je vseeno dobro, da so zapisi tudi na papirju. To je še posebej pomembno za starejša obdobja, ki (še) niso vnešena v računalniške baze. Drugo vprašanje, ki se mi je porajalo, je vprašanje, ali za novejši čas oz. v bodoče skupaj ali ločeno zbirati in objavljati slovensko etnološko in slovensko kulturnoantropološko bibliografijo (na Filozofski fakulteti je namreč Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo).

Tisti, ki se ukvarjajo(-mo) z zbiranjem retrospektivnih (in tekočih) slovenskih etnoloških bibliografij, vemo, kako težavno je lahko to delo. Težko je zaključiti delo za določeno obdobje, saj nikoli ne veš, ali si zbral vse upoštevanja vredne bibliografske enote. Nadaljnja težava je lahko razvrščanje enot, ki fizično niso dostopne, saj iz naslova ni nujno razvidno, pod katero geslo sodijo. Da o vseh težavah, ki so povezane z računalniško podporo izdelave bibliografij, sploh ne govorimo. Zato gre avtorici Slovenske etnološke bibliografije 1986-1990 Mojci Račič-Simončič, ki se je uspela prebiti čez vse omenjene in še druge težave, vsa pohvala. Hkrati upamo, da bodo luč sveta kmalu zagledale tudi retrospektivne etnološke bibliografije za druga obdobja.

Nena Židov

MARIJA STANONIK, Štiri matere - ena ljubezen. Zgodba neke družine. Ljubljana, Slovensko etnološko društvo 1997. 180 str. Ilustr.

Marija Stanonik v tej knjigi objavlja arhiv svoje družine, ki vsebuje pisma in zapisnike prednikov iz očetovega in materinega rodu, ob njem pa še nekaj drugih spisov, s katerimi dodatno osvetli nekatere osebe in dogodke. S pismi starega očeta Matevža Demšarja, po domače Brežnikarja, ki je padel v 1. svetovni vojni in ki je s fronte pisal ženi in otrokom, smo se lahko seznanili že v avtoričini razpravi *Etnološki oris žirovske družine (1914-1916, po pismih vojaka)*, ki je bila objavljena v *Traditiones* 14, 1985. Poleg njih so se ohranila tudi pisma Matevževe žene, stare matere Marjane, možu vojaku, ki jih je narekovala najstarejšemu sinu ali kakemu sosedu, ker sama ni znala pisati; pisma Matevževe in Marjanine hčere, avtoričine mame Marije, ki je pisala domov v času 2. svetovne vojne iz begunstva v Šidu; razni njeni zapisniki iz istega in kasnejšega časa; pisma starega očeta Franca Stanonika, po domače Kališarja, ki je pisal sinu Francu v vojsko v času stare Jugoslavije; pisma mame Marije, ki je pisala pred leti iz Šida, sedaj pa od doma sinu k vojaku v jugoslovanski ljudski armadi. Avtorica je dodala še svojo črtico »Domačija za bregom« in črtici »Pastir« in »Nesreča v gozdu«, ki ju je napisal njen brat Janez, objavljene pa so bile v Pisani njivi, prilogi Kmečkega glasa leta 1967 in 1969. Na koncu je še spominsko besedilo izpod peresa njune polsestre Brede Karner.

Že s pismi Matevža Demšarja je Marija Stanonik vnesla novost v našo etnološko literaturo, sedaj pa je pred nami cel družinski arhiv. Izjemno je že to, da se je sploh ohranil, še bolj neverjetno pa je, da je bilo v dveh rodovih v treh zaporednih generacijah toliko pišočih ljudi. Priča o ljudeh, ki so ogromno pretrpeli, pametnih, obdarjenih za opazovanje in pisanje. Marija Stanonik je bila razumljivo nad arhivom očarana že kot njihova potomka, poleg tega pa je kot etnologinja videla njegovo veliko dokumentar-